

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

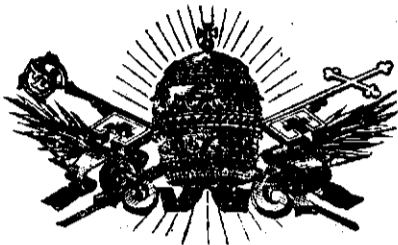
Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVIII.****Blaj, 19 Septemvrie 1908.****Numărul 37.****Jubileul Papei PIU X.**

Vineri în 18 Septemvrie n. s'au împlinit 50 de ani, decând un om fără pretenții dar gata la orice jertfe pentru mântuirea sufletelor, a fost ridicat la treapta preoției. Iosif Sarto, care zicea totdeauna, că numai din mila lui Dumnezeu și cu ajutorul Lui e cea ce e, în decursul acestor 50 de ani a trecut prin toate gradele ierarhice ale Bisericii, și viața lui de 50 de ani de preoție e o pildă vie, mult strălucitoare, chiar și dacă lui Iosif Sarto i-s'ar fi dat ascultare, și n-ar fi fost pus episcop la Mantua, ori s'ar fi luat în socotință lacrimile vărsate în conclavă, și n-ar fi cunoscut azi sub numele: PIU X.

Socotind pe Piu X. ca persoană privată, îl aflăm ca pe un preot, ce își pricepe cât se poate de bine chemarea sa. Viața lui e viața unui adevărat ascet. Se vede în ea iubirea cea caldă, ce o nutrește față de Domnul Hristos în sfânta Euharistie și față de Preacurata Lui Maică. În enciclicele, ce le-a dat, totdeauna e focul cald, ce isvorește din sufletul său. Arată, că, noi preoții nu suntem vrednici nimic, nici nu putem isprăvi lucruri, cari pe dreptul se așteaptă dela noi, de nu ne vom trudi să fim perfecți.

Când a dispărut de pe cerul Bisericii luptătoare „*Lumen de coelo*,” și Cardinalii au ales Cap al Bisericii pe Iosif Sarto, „*Fumis de litore veniens*,” unii creștini erau îngrijați, ca s'a ales Cap al Bisericii un om simplu, fără renume; — dușmanii Bisericii saltau de bucurie, crezând,

că va slăbi mult autoritatea bisericească. Piu X. s'a dovedit însă de cel mai potrivit Cap al Bisericii, știe Spiritul Sfânt pe cine pune să conducă naia Bisericii lui Hristos.

Om foarte practic a fost Iosif Sarto în toată viața lui. Totdeauna s'a gândit să aleagă mijloacele celea mai ducătoare la scop, și nu să întindă discuții fără sfârșit. Ca episcop al Mantuei a adunat clerul în sinod diecezan, după ce vizitase fiecare parohie din dieceză. În acest sinod le zice preoților: „Nu v-am chemat să faceți aici discuții teoretice, ci să ne sfătuim, cari sunt mijloacele, cari ne ajută mai bine la împlinirea chemării noastre.”

„Uomo eminentemente pratico,” cum îl numește un biograf, ține cont de lipsele actuale ale Bisericii. Când la protestanți scriitorii biblici sunt mai toți raționaliști, și multe greșeli trec și la unii scriitori catolici, Piu X. găsește un mijloc foarte potrivit pentruca să apere pe credincioși de plântele veninoase, instituind „Comisiunea biblică,” aleasă din cei mai buni scriitori biblici ai Bisericii, cari să deie interpretarea adevărată a locurilor mai grele din sf. Scriptură, având să țină cont de cercetările cele mai nouă. Înființează apoi comisia pentru codificarea dreptului canonic, și codificarea o începe cu Curtea Sa, ștergând mai multe congregațiuni, cari în vremea de azi s'au dovedit, că nu sunt așa de lipsă ca mai înainte, pensionând mai mulți oficiali, cari nu mai erau harnici, să-și împlinească slujba.

Piu X. s'a arătat adevărat cap al întregii Bisericii. Episcopilor li-a atras atențiunea în diferite rânduri, cum trebuie să se îngrijească de clerici și preoți, ca aceștia să fie fii credincioși, ascultători ai Bisericii. Mai ales enciclica despre modernism și cea adresată episcopilor din Italia în 1906 referitor la ne-

supunerea clerului sunt niște norme foarte potrivite pentru împlinirea slujbei de episcop, cari însă le impun și mari detorințe. Un mare lucru a început Piu X. prin trimiterea vizitatorilor apostolici, cari să viziteze întreagă biserica. Până acum s'a făcut lucrul acesta numai în unele dieceze din Italia. Roadele bune arătate până aci îl vor îndemna pe Sfinția Sa să trimită trimită vizitatori apostolici în toată Biserica, deși i-se fac mari greutăți din unele părți.

Față de Biserica română unită Piu X. s'a purtat ca un adevărat părinte totdeauna. Cunoaștem simțemintele părintești, ce le are față de Biserica Noastră și dragostea, ce o are față de Români, și tocmai de aceea credem, că totdeauna ne va fi sprijinul cel mai puternic în apărarea drepturilor Bisericii.

La jubileul acestui preot vrednic și mare, ca niște fii ascultători ne alăturăm și noi. Dorim ca viața Lui să fie pildă înaintea preoților nostri. Îi dorim Sfinției Sale încă mulți ani, și să i-se îplinească două dorințe fierbinți: Quirinalul și Franța să-și cunoască și recunoască calea greșită, pe care umblă, și să fie pace odată între Biserica și Stat, căci altfel nu poate fi adevărată fericire pe pământ.

Tinerimea noastră.

În timpul din urmă ziaristica noastră s'a ocupat tot mai insistent cu chestia tinerimei, fiindcă s'au remarcat semne, cari arată sau cel puțin ne fac să presupunem, că și tinerii nostri încep a urma pilda colegilor unguri dela universitate. Și fiindcă e foarte nefericit ales povățuitorul, sau ca să mă exprim mai corect, rău model de urmat și-a ales tinerimea noastră, de aceea se accentuează mereu trebuința de a fi scoși din acel element dăunător din toate punctele de vedere, fiindcă năravurile învățate is primejdioase pentru noi Români.”

Zilele acestea am citit un articol interesant în ziarul „Esti Ujság,” care se știe, că e ediția populară alui Bud. Hirlap și are foarte buni articoli. În nr. 1 del. 3 crt. vorbind despre viața studenților magiari, se plânge, că sunt prea puține internatele universitare, cari se adăpostesc și îngrijească pe tinerii din școlile superioare, așa că tinerul, care vine din provincie, va se zică scapă de sub grija părintească, deși poate are bune porniri, dar fiind încă prea slab, ca să se poată pune în potriua ademenirilor de tot soiul, care i-le oferă deplină libertate, ușor cade și se ruinează total și materialicește și moralicește. Și așa cu timpul se asimilează și el în tipul așa de cunoscut al universitarului magiar. Dar să dăm cuvântul scriitorului din E. M. „Tipul universitarilor magiari, înainte de prânz deja joacă la biliard ori la cărți, după-amiază și noaptea e iar la cafea; la studiat să gândește foarte rar; peste riguroase trece cu noroc orb; sub tot decursul anilor petrecuți la universitate își stoarce părinții în continuu și ajungând în viață câștigă prin protecție vre-un oficiu, unde întru cât se poate, nu-și face datoriță; grămădește datorii peste datorii, pe cari i-le plătește sau tatăl său sau socru-s'oi și se dă de-a berbeleacu în viață, fără nici o ambiție și fără nici o nișuință mai nobilă.”

Am tradus literal acest portret al tipului universitarilor magiari, ca să lăsăm descrierii toată libertatea și originalitatea. Se prea poate, că descrierea e cam prea pesimistă, dar scriitorul ne asigură, că e fidelă și din nefericire, atât de generală, cât începi a întâlni aceste tipuri interesante pretutindenea „foarte adese, chiar și în lumea, în care Gorkij spune că trăiesc foștii oameni, și care e a celor depravați.”

Crede scriitorul aceluia articol, că e

absolută nevoie de educația tinerimei universitare, că ea să știe, că datorința are să învețe, să folosească anii acestia pentru însușirea de cunoștințe, să părăsească cafelele, care is pentru pierde-vară; să știe că e om de nimic acela, care să joacă în cărți, umblă la alergările de cai și-și cheltuiește pe petreceri costisitoare banii, pentru cari nu el a lucrat, ei tatăl său și poate încă cu greu i-a câștigat.”

Ishugnirea aceasta e foarte firească și ea nu poate să erumpă, decât din sufletul unui părinte, care a fost înșelat în celea mai frumoase nădejdi ale sale. Autorul are încrederea, că dacă tinerimea va fi luminată pe deplin asupra acestor lucruri, nu va avea parte de atâtea desiluzii în viață, nici nu-și va face slujba ca o mașină, ci din contră, conservându-și și îngrijindu-și cei mai prețioși ani ai vieții, însușindu-și cunoștințele de lipsă, se va face din ei oameni de caracter, bărbați sirguincioși și integri, buni părinți de familie și folositori cetățeni și pentru ei și pentru societate și pentru patrie.

Pentru că să se știe — încheie scriitorul, — așa va prospera sau să va nimici fiecare ram a vieții publice. cum va fi crescută tinerimea chemată să fie conducătoare. E de datorința noastră deci să lucrăm din răputeri pentru întărirea caracterului tinerimei noastre încă debile, ca să poată stă în potriua oricărei ispite și să o ferim de stricăciune.”

Intreg articolul schițat aci, privește tinerimea universitară magiară, dar se pot scoate prețioase îndemnuri și pentru tinerimea noastră. Pentru că, din nefericire, pentru mulți din scriitorii noștri, mediul în care s'a ajuns, după absolvirea gimnaziilor românești din provincie, a fost acela al tipului deprins în colorii așa de vii aci. Mulți și din ai noștri, nețânând seamă de sănătate și bani, hazardează prin cafelele și localuri

de noapte puterea de viață, ce este în ei, chiar în acel stadiu, când aceea ar trebui întărită și susținută, — și aduc la ruină puținul avut părintesc câștigat cu multă sudoare și cruțat și cu mai multe griji. Și rezultatul?

Resultatul e cunoscut: timp pierdut, care ar fi putut fi folosit pe alt teren mai priincios. — sănătate ruinată și familia adusă la mizerie și rușine.

Și rezultatul acesta, pentru noi, ca biserică și națiune, e deopotrivă de dureros. Avem lipsă și de întărirea bisericii, de creșterea unei generații de oameni morali și buni creștini și avem lipsă și de pioneri puternici naționali, sănătoși, curagioși și îndrăzneți, și inteligenți, cari cu fruntea înălțată să poată infruntă primejdii, cari tot mai tare să grămădesc deasupra capului nostru.

Dar dela oameni bolnavi, nervoși, îmbătrâniți înainte de vreme, ce poți aștepta? Ne vin în minte vorbele lui Eminescu:

Voi sunteți urmașii Romei?

E timpul să medităm mai profund asupra chestii internatelor pentru universitari. Avem cunoștința, că unii dintre Ilustri Arhieriei ai Bisericii noastre s'au ocupat cu ideea aceasta și au făcut studii, cum s'ar putea ridica un asemenea internat în Budapesta. La Cluj Asociațiunea are casele Petran în o mare grădină, ce s'a parcelat pentru vânzare. Nu s'ar putea transforma aceste case în un frumos internat? de câte năcazuri n'am fi scutiți, și cât de ușor s'ar putea întări și ajunge și scopurile Asociațiunii și ne-am scăpa și celea două culturi cari i-au făcut atâta năcaz secretarului administrativ.

Recomand celor competenți aprofundarea chestiunii până nu va fi prea târziu.

FOIȚĂ.

Intr'un sat.

— Nuvelă originală scrisă pentru „Unirea” — de I. Agârbiceanu.

Arendașul eră om tinăr, abia căsătorit. Nu se așeză în căsile celea mari, ci eră afund în grădină, o altă casă cu câteva odăi acoperită cu șindilă. Deaici eră mai aproape de moșia ce cuprindea îndată de lângă sat cât vedeai cu ochii.

Se puse cu tragere de inimă pe muncă. Luase moșia deocamdată pe șase ani și voia să-i cerce prețul. Domnul Manuil într'un an abia i-a cerut de două ori bani, trei patru mii cu totul. Și arendașul Bucur se miră, cum de nu-i trebuie mai mulți bani prin orașele mari pe unde umblă. Nevastă-sa nici nu-l cunoștea și-i spunea, că poate să fie om cruțător, nu ca alți domni mari.

În vara a doua Bucur se trezi cu o scrisoare dela domnul Manuil, să-i trimeată trăsura la gară. Moș Petru inhămă îndată caii cei mai buni, și cu o undă de înfiorare prin inimă, le dădu biciu.

Stăpânul eră schimbat. Îmbătrânise puțin, deși nu avea mai mult de treizeci de ani. O înfiorare ușoară începă să-i rumească obrazii, cum mergea pe drumul dintre luncile cu iarba înaltă. Sluga își întorcea

din când în când capul, și-l cercetă cu o ochire repede.

— Mi-a fost dor de D-voastră, bade Petre. Mi-a fost tare dor. Uite locurile acestea par'că-s legate de sufletul meu. Ce mai iarbă! Și uite colo holdele de grâu. Sunt inspicate bade Petre?

— Sunt inspicate da! Se întărește grăunțul. Să vezi ce de grâu o să aibă domnul Bucur în anul acesta!

Manuil trezări.

— „Așa-i ziceți voi arendașului. domnul Bucur?”

— Vezi bine că așa. N'a zis nimenui să-i spună „domnule,” dar, nu știu cum, e român deosebit de ceștia din părțile noastre. Să vezi cum serie, numai fuge peana pe hârtie! Apoi să-l auzi cum vorbește de frumos. Curat ca un domn de român. Și dă porunci! Cum dă! Când zice el ceva și nu se face, apoi e rău, apoi și la bătae ajunge. Domn da, atâta numai, că nu-i în strai nemțești. Da harnic om!

— Asta se vede pe hotar. Uite, până am fost eu rar am avut pe vremea asta cucuruz așa frumos. Dar bine, bade Petre, oamenii, D-voastră, cum sunteți mulțumiți cu el?

— Bine. Destul de bine. E cam aspru uneori. Dar nu strică. Așa tinăr și așa om în toate rar am văzut. Nouă, curtenilor, ne mai trage câte o sfadă. Dar ce strică el, direge nevastă-sa. Când ne ceartă el mai

rău, ea ne împarte tăbac, ori vinars. E o femeie domnule Manuil, cum nu se mai află.”

Manuil tresări ca și când ar fi dat deodată peste un lucru nou, ascuns.

— „Are și femeie arândașul? Nici n'am știut. Gândeam, că nu-i însurat.”

— Are da, și încă ce femeie! În prostia mea, să nu fie cu supărare, mă gândeam de multeori: asta să fi fost a domnului Manuil! Vați fi potrivit de minune. Dar vezi bine, așa cum ai fost Dta odată. Că Dta numai să răzi știa și să glumești. Așa-i domnișoara.

— „Care domnișoară?”

— „D'apoi nevasta Domnului Bucur.”

— Așa-i ziceți voi, domnișoară?”

— Cum să-i zicem altfel.

Spun, că n'are nici optsprăzece ani.”

Domnul Manuil nu mai zise nimic, ci ochii-i rătăceau departe pe hotarul plin de bogăția lui, pe care a îngrijit-o el atâta vreme. Se gândia pe unde-au fost sămănăturile de grâu, pe unde celea de cucuruz, înainte cu doi ani, când el eră conducătorul. Ii veniau coplesindu-l, amintirile dragi, sănătoase, de altădată, viața lui de flăcău hoinărind pe dealuri și arături, viață care abia se deosebia de a ficiorilor români din sat. La școli a fost puțin, a învățat mai mult acasă, cu dascăl adus anume. Părinții l-au avut de razim în economia lor decând eră de cincisprezece ani. Și așa în zorile zilei, în căldura dogoritoare de peste zi, în amurgitul inserărilor, rând pe rând s'a stră-

REVISTE.

Roma. Din 16 până în 20 Sept. aranjează tinerimea catolică italiană un congres în onoarea iubileului de 50 de ani de preoție a Sfinției Sale P. PIU X. Centrul sărbătorilor acestora e audiența, ce o va acorda Sfinția Sa congresiștilor în 17 Sept. și liturgia iubilară din 18 Sept., la carea vor lua parte toți congresiștii. În decursul audienței vor oferi Sfinției Sale un potir de aur și denarul sf. Petru, ce s'a adunat pentru acest prilej.

Anglia. Săptămâna trecută s'au ținut în Londra congresul euharistic, pentru care a trimis Papa din Roma ca reprezentant al său pe cardinalul *Vannutelli*. Pe lângă slujbele și rugăciunile ce s'au făcut, s'au ținut mai multe adunări în cari s'a vorbit despre sfânta cuminecătură, arătându-se în mod practic cum e să ne purtăm conștiința și cu vrednicie față de aceasta mare Taină în viața publică și privată. S'a făcut apoi procesiune, e drept, că sfânta cuminecătură nu a fost purtată, dar Englezii acatolici s'au purtat cinstit față de clerul și credincioșii catolici, nu ca domni din Pesta, despre cari spun acum, că sunt social-democrați.

CORESPONDINTE.

Maramureș, Septembrie 1908.

Ardeleni și ungureni în dieceza Gherlei.

Este știut cumcă la înființarea diecezei Gherlei în anul 1853 s'a încorporat cătra aceasta dieceza și 94 parohii române din dieceza ruteană a Muncaciului situată în comitatul Maramurăș, Satu-mare și Ugocia.

Însă puțini știu, cumcă poporul și Clerul din acele parohii s'a luptat multe decenii să scape de jugul rutean.

Am descris lupta aceasta mai pe larg în disertațiunea mea despre episcopii și vicarii români din Maramureș.

Când s'a înființat dieceza Gherlei, părțile ardelenescorporate din arhidieceza au primit partea lor obveitoria din fondurile arhidiecezane, așisderea și cele 94 parohii escorporate din dieceza Muncaciului au primit partea lor din fondurile diecezane rutenescorporate. Pentru părțile ungurene s'a dat dela Ungvár și stipendii pentru 15 clerici.

Fondurile acele dela înființarea diecezei s'au administrat și să administrează și azi separat ca fonduri ardelenescorporate și ungurene. Cauza pentru care nu s'a contopit acele fonduri a fost diferența cea mare în sumele de bani, căci d. e. pânăce fondul viduo-orfanal ungurean în an. 1853 deja a putut împărtași câte pe o văduvă preoteasă cu penziune anuală de 50 fl. fondul ardelean abia a dat 20 floreni.

În decursul vremilor a probat episcopii Gherlei a contopi acele fonduri. În multe rânduri s'a provocat clerul din părțile ardelenescorporate să sporească fondurile sale, ca să ajungă în proporțiune cu cele ungurene, însă fără succes.

Eu însumi deja înainte de asta cu 20 ani am propus cumcă clerul ardelean și sălăgian să lasă ajutoarele de stat și congruale în câțiva ani în folosul fondului viduo-orfanal; însă înzădar, clerul ardelean la aceasta nu s'a plecat.

Și astfel a rămas întruna și aceiaș dieceza păretele acesta despărțitor.

În părțile ungurene fiecare preot este dator a da pentru fondul viduo-orfanal în zece ani dela primirea parohiei 210 floreni, iar pentru fondul orfanotrofial la hirotonire 42 fl. Frații preoți ardeleni dau pentru fondul viduo-orfanal 2—4 floreni, pentru cel orfanotrofial 1 fl. anual. Obligățiunea de a solvi cele 210 fl. la ungureni în înțelesul statutelor este legată de beneficiu, adecă de parohia.

Din cauza aceasta apoi episcopii Gherlei în părțile ungurene au dispus — afară de câteva cazuri — totdeauna preoți născuți din aceste părți, că să nu să facă confusiune cu penzia văduvelor preotese. Căci d. e. dacă s'ar fi trimis în părțile ungurene un preot ardelean și acela după servire de un an doi ar fi repausat, de unde ar fi căpătat vidua lui penzia? La fondurile ungurene nau avut drept, deoarece n'a solvit nici părintii lui, nici dânsul competențele fondului ungurean.

Din aceasta cauză apoi a protestat totdeauna preoții ungureni, ca să nu se trimită în aceste părți preoți din celelalte părți a diecezei. Pe cum d. e. au protestat frații preoți din districtul Năsăudului (au hotărtre sinodală vicarială), ca să nu să trimită acolo preoți din alte părți, căci la fondurile de acolo și la parohiile de acolo au drept numai grănițierii.

Acum să află în parohiile din părțile ungurene S. preoți din părțile numite ardelenescorporate, și aceia nu solvesc nimica în fondurile

curat în sufletul său înțelesuri din taina cea mare a firii. Și domnul Manuil se trezi deodată, că mai nu poate face nici o deosebire între el și alți tineri de seama lui, și pe părinți încep să-i privească de străini în mijlocul firii acesteia. Și deodată părinții acestia, simțind, că li-se apropie sfârșitul, îl căsătoriră cu o fată din neam mare, dar care puțină flacăra de viață mai avea. La amintirea acesteia domnul Manuil cercă să-și abată gândurile într'altă parte.

— „Unde voiu stă eu acum, bade Petre? îl întrebă pe slugă, plecându-se spre el.

— Cum unde să stai? În casa Dta!

— Bine, dar acolo e arandașul.

— Ba nu. Dl Bucur s'a așezat în căsile din spre hotar, din grădină.

— „Așa?“ Și domnul Manuil avu o senzație ciudată de frig. Ca și când s'ar fi deschis o ușă mare dela căsile bătrâne și aerul de acolo l-ar fi atins ca o undă de vânt în față.

Satul se vede bine acum. Stăpânul deslușă vre-o casă cunoscută, și nu peste mult în umbra teilor, zări și coperișul înalt al căsilor domnești.

Poarta grea cărtăi ruginit în țitini, și pașii cei dintâi ce-i făcu dl Manuil în coridor, suind treptele, îi părură așa de neobișnuiți, răsunetul lor plin de ceva tainic, rece.

Nu se hotări încă în care odaie să intre, ținea încă în mână cheile ce i-le dase

badea Petru, și numai iată, că arandașul Bucur se oprește înaintea lui. Un român seurt, zdravăn cu mustața groasă, neagră, cu ochi întunecați, neliniștiți. Îi dădu binețe, îi întinse mâna fără sfială.

— „Am gândit, domnule Manuil, că până vine o slujnică să facă puțin rând în casă, să ai plăcerea să vi până la noi. Să iertați, dar numai înainte de amiazi am primit avizul, că sosiți. Aici umblă posta foarte neregulat.

— „Bucuros, cum nu. Și așa credeam, că acolo voiu rămânea cât voiu stă pe acasă. Pentru ce nu viți așezat aici în căsile acestea?

— Apoi să vezi. Ne eră că-s prea multe. Apoi și alta. Din celelalte ești mai aproape de toate. Ști Dta vorba aceea: ochiul stăpânului.“

— Da, da, am băgat de seamă că Dta ești un om harnic. Ai niște sămănături cumu-i Dunărea.

— Apoi da, ne silim, căci alta ce să facem. Coborâră apoi treptele, și printre parcuri, pe lângă straturi de flori, trecură pe cărarea din grădină. O cărare largă, străjuită de mari bătrâni.

Dl Manuil nu mai zicea nimic, la vorbele lui Bucur, care-i dă deslușiri cum stă cu moșia. Stăpânul înaintă par'că cu teamă. Simțea, că straturile de flori nu le-a ținut așa în rând bun omul acesta, care dă deslușiri așa de amănunțite până și despre căți purcei i-au murit în boală. Simțea, că nici

cărarea pe care merg nu el a pus s'o curățe așa de frumos și să o presare cu năsip cu petricele. Și mai simțea cine le-a făcut toate acestea, și cercă să-și închipuie pe soția lui Bucur, pe „domnișoara.“ cum îi spusese badea Petru. Dar nu putea. Îi părea uneori că-i lunecă pe dinaintea ochilor, dar n'o putea prinde. Își aduse aminte de toate fetele de aici din sat pe cari le cunoștea. Dar simțea, că nu poate să o asemene, cu acestea.

Și acum mai întâi după ce s'a însurat după ce a petrecut în străinătăți un an și jumătate, simțea, că are o dorință mare, că așteaptă ceva cu nerăbdare.

Ori cât eră de nerăbdător, când se apropie de case stăt în loc mirându-se. Erau albe, vâruite proaspăt, curate ca un păhar. Lângă părete două lăviți înflorite, de o parte și de alta a ușii, în ferești mușcăți mari cu frunze late, cu flori roșii.

— S'a schimbat pe aici decând m-am dus eu. Dar e frumos, e foarte frumos așa.

— „Eu le-aș fi lăsat și văpsite galbin cum erau. Dar femeia nu și nu. Că dacă nu vreau eu face ea cum știe că-i mai bine. Dar poștește domnule Manuil în casă.“

Manuil intră într'o odaie mică, curată, și voi să rămână aci.

(Va urma).

ungurene, făcându-se astfel daune mari acelor fonduri. Ca văduvele acelor preoți să fie împărțite cu penzia, ar trebui soțiile lor să plătească capitalul corespunzător la suma de 100—115 fl. cât capătă în calcul de mijloc văduvele și orfanii anual. (O văduvă 75 fl. doi orfani 40 fl.). Adecă cu 5% calculând ar trebui să depună un capital de 4000 coroane, însă aceasta ar fi o greutate mare.

Și dacă acei frați vor repausa în aceste parohii văduvele lor nu știu de unde vor dobândi penzia, căci bărbații lor neplătind competențele fondului viduo-orfanal unguerean, nu vor avea drept la penzia din acele fonduri.

Iată fraților păretele despărțitor între noi. Faceți să se dărâme!

Noi cești din părțile unguerene deja ne-am învoit și am dat contracte cumcă începând dela anul venitor vom da pentru augmentarea fondului viduo-orfanal anual câte 50 coroane, iar comunele bisericesti câte 10 cor. iar frații preoți din părțile ardeleni au decis a da pentru fondul viduo-orfanal numai câte 8 coroane anual.

Astfel fraților nu să vor contopi fondurile nici când, și păretele despărțitor va rămâne între noi în vecii vecilor.

Dar știu, că acum nu vor dori frații ardeleni a mai veni în părțile acestea, nu mai ales în Maramurăș, unde poporul deja nu dă lectical, nici zile de lucru, iar stolele sunt reduse la minimum, și aceasta din cauza, că venind la Săcel preoții neuniți a vestit popoului, că nu va trebui să deie lectical nici zile de lucru, iar stolele le-au redus la 2—4 coroane pentru o îngropăciune mare. Aceste au s'a statorit cu investigațiuni oficioase. Și noi ca să nu pierdem poporul, am fost siliți a iertă toate popoului și a ne acomoda după promisiunile neuniților. Apoi congrua câte de 1000—1200 coroane a parohiilor din părțile ardeleni va legă pe frații preoți de acelea parohii, și nu vor mai avea dor a veni în Maramurăș.

Corespondentul W. a „Unirii“ Nr. 35, poate că nu a cunoscut jurstările acestea, însă n'are dreptate dânsul nici în alte privințe.

Nu, căci nu-i în inimile noastre nici ură, nici dispreț față de frații din Ardeal.

În Seminarul din Gherla cei câțiva teologi unguereni sunt în absolută minoritate, și cumcă să iubesc unul pe altul este lucru natural, că sunt dintr'unul și același ținut. Și eu am fost teolog în Gherla, și în timpul meu Năsăudenii, Chiorenii și Sălăgenii țineau la olaltă, — aceasta e ceva natural. Cumcă teologii unguereni ar fi atât de răi, pecum descrie corespondentul — neg. E drept, că cei mai mulți au studiat în gimnaziile din Baia-mare, Sătmăre și Sighet, dar pentru aceea toți vorbesc și scriu bine românește. Analele societății de lectură din Gherla pot adevări cumcă adeseori teologii unguereni au fost membrii cei mai activi ai societății. Nu știe cumcă nepotul meu, dacă e vorbă de capelanul meu — n'ar fi știut românește. Să vină dnul W să asculte predicile lui în biserică și se va convinge despre destoinicia lui.

Apoi fraților și părțile acestea unguerene a diecezei Gherlei au dat națiunei bărbați pot zice de frunte.

Episcopul neuitat Mihai Pavel a fost

ungurean și a lăsat nației averi și fundațiuni de 6 milioane coroane.

Metropolitul Vancea și-a tras originea din Oncești (Váncsfalva) din Maramureș.

Esceleția Sa Mitropolitul Victor Mihályi e din Maramureș.

Canonicul Biliu a fost Sătmărean și în 1863 la aies poporul din Doboca de sol la dieta din Cluj. Canonicul Cărtice profesorul de teologie Mihai Ivașco au fost unguereni. Canonicii Dr. Fabian și Ioan Ivașco sunt unguereni. Dr. V. Lucaciu, Alexiu Dariu prota Seinelor, Atanasiu Demian și fiul său Iosif fosti profesori în Gherla sunt unguereni. Dr. Ioan Mihályi membru al academiei române e maramurășian. Și și eu sunt unguerean. Și am scris 14 opuri bisericesti, multor frați preoți de mare folos.

Cumcă în familiile noastre să vorbește când și când și unguerește e ceva natural, deoarece suntem între unguri și adeseori jurstările ne silesc, ca să vorbim unguerește, ceiace nu-i mare păcat. Eu știu că la Sibiu și jur în familiile române să vorbește nemțește, nici aceasta nui păcat. Nu e adevărat, că pruncii noștri nu știu românește, cin din contră fii preoților noștri în clasa primă gimnazială abia pot ieși din cauza că nu știu unguerește. Eu am fost și în căsile fraților preoți ardeleni, chiar și la cei dispuși în părțile aceste și acolo am auzit vorbindu-se unguerește.

Mai am de a adnota, că nu noi unguereni am atăcat pe frații preoți dispuși aici din părțile ardeleni, ci aduceți-vă aminte că în foia din Șimleu a început a ne batjocori chiar unul dintre frații preoți ardeleni care a cuprins în părțile sătmărene o parohie de frunte și să zice că altul ne-a descris în Gherla în colorile cele mai negre.

Deci fraților dacă mergi în Roma, romano visita more.

N'are dl W. să ne facă imputări nici în cauzele școlare, căci în Maramureș să sustin în toate comunele școlile confesionale, până ce cetesc, că în părțile ardeleni sunt sate unde deja nu-s școli confesionale.

În urmă întreb pe corespondentul W. oare în părțile ardeleni toți sunt fără maculă? Peccatur inter et extra muros. Noi n'am atăcat pe frații preoți trimiși aici din părțile ardeleni, dânsii au început a ne atăca și a ne negri înaintea publicului pe cum să vede și din corespondența dlui W.

Nu vă mirați dară dacă în loc de dragoste frățiască întâmpinați răceala și dacă tineretul nu cercetează casele acelor cari ne batjocoresc pe noi, părinții lor.

Noi recunoaștem cumcă avem și greșili, dar avem și dragoste cătră neamul nostru, Ne luptăm și noi pentru binele popoului.

Dar cumcă noi să fim cei mai răi, aceasta nu o recunosc.

Vedeți asociațiunea noastră din Maramurăș ajutorează 24 studenți în convictul din Sighet. Și har Domnului a ieșit deja din acel convict bărbați de frunte ai neamului nostru.

Cunosc preoți și inteligenți ardeleni cari a studiat în gimnaziile din Sighet și dânsii sunt har Domnului români cum să cade. Pe aceia iau adus aici traiul mai ieftin decât la alte orașe, iar prunci noștri săraci nu pot să meargă în gimnaziile de-părtate iarși pentru că sunt săraci.

Luptați, fraților ardeleni, pentru sporirea fondului viduo-orfanal al vostru. Acum după

ce va fi congrua puteți să aduceți jertfe mai mari și pentru familiile voastre.

Cu congruarea parohiilor deja s'a rupt o parte a murului despărțitor a diecezei Gherlei, ceialaltă parte să poate rupe numai atunci dacă fondurile diecezane să vor întrupa.

Până atunci jurstările vor rămâne așa cum au fost, vom rămâne fiecare în locurile noastre natale Năsăudeanul în district, Sălăgianul în Sălăgiu, Chioreanul în Chiuiar, Sătmăreanul în Sătmăr și Maramurășanul în Maramurăș, luptându-ne cu toții pentru Sf. lege și iubitul nostru popor.

În urmă, rog pe anonimul W., că dacă poate adevări cele scrise de dânsul să fie bun a să subscrie la corespondențele sale pe cum mă subscriu și eu.

Tit Bud,
vicarul Maramurășului.

Din public.

— Rectificare. —

În Nrul 94 dela 10 Septemvrie c. al „Telegrafului Român, a apărut o Declarație a dlor Ioan de Preda, adv., D. Comșa, prof., P. Muntean, colonel c. r. în retragere, Nic. Togan, protopop și Victor Fincu, controlor consistorial în care acești 5 domni fac cunoscut, că dânsii au ieșit din conziliul de direcțiune, respective dl V. Fincu din comitetul de supraveghiere al băncii de asigurare „Transsylvania,“ din cauză, că în primăvara a. c. s'a decis unanim, ca ocuparea postului de director al institutului să se amâne „până la timpuri mai bune,“ dar cu toate acestea președintele conziliului, de direcțiune, a pus de nou la ordinea zilei, fără orice pregătire, în ședința din 4 Septemvrie n. c. alegerea directorului esecutiv, stăruind, că încă în aceea ședință să fie aleasă de director o persoană, după părerea domnilor de mai sus, nepotrivity și că protestele dânsilor n'au fost luate în conziderare.

Această declarație mă silește, în calitate de preșident al conziliului de direcțiune, învinuit în câtva cu abuz de putere, să dau următoarea rectificare la nezațitățile cuprinse în ea.

Nu este adevărat, că amânarea alegerii de director hotărâtă în primăvara a. c. s'a decis „până la timpuri mai bune.“ Alegerea a fost amănată din cauză, că cei 4 membri ai direcțiunii, iscăliți în declarație, au fost contra întregirii postului, din motiv, că singurul luat în combinație și propus de director, substitutul de director de acum, contabilul-șef Victor Thiess, este Sas, ceea ce după afirmarea domnilor amintiți, ar fi produs sânge rău la clientela românească a institutului de asigurare.

Mai departe nu este adevărat, că eu în ședința din 4 l. c. la desbaterea asupra întregirii postului de director aș fi inzistat, ca postul să fie întregit încă în aceea ședință. Din contră eu am pus întrebarea, că postul vacant de 5 ani, oare să nu se întregască? Și dacă la întrebare majoritatea ar da răspuns afirmativ, să se mai escrie concurs sau să se porceadă numai decât la alegerea directorului substituit de până aci, singurul candidat, care după părerea mea să poate avea în vedere?

După ce la prima întrebare majoritatea direcțiunii a dat răspuns afirmativ și cei patru domni mai sus amintiți au părăsit sala de ședințe, numai atunci s'a decis de fapt publicarea de concurs și despre aceasta domnii membrii ai direcțiunii eșiți, au fost numai decât încunostiințați în scris.

Aceasta în interesul adevărului.

Sibiu, la 10 Septembrie n. 1908.

Dr. W. Bruckner, m. p.
prezidentul direcțiunii băncii de
asigurare „Transsylvania.“

Moartea principelui Dimitrie M. Sturdza.

Iași, Septembrie 1908.

La 18/31 August anul curent a încetat din viață la Dieppe beizade Dimitrie Mihai Sturdza în vârstă de 91 ani.

Trupul său a sosit la Iași într'un vagon special în noaptea spre 30/12 August la oarele unsprezece. La gară a fost primit de membrii familiei și de personalul administrativ al casei princiare.

La oarele 9 și jumătate sicriul e scoborât jos din vagon și depus pe un catafalac pe peronul gării. După un scurt serviciu divin, oficiat de Mitropolitul Moldovei, sicriul e pus pe carul funebru și convoiul pornește prin oraș. Toate străzile, pe unde trece cortegiul, începând dela strada Gării până la bariera Abatorului, sunt îmbrăcate în doliu; același doliu îl exprimă sunetele tuturor clopotelor ortodoxe din Iași. În frunte merge preoțimea ieșeană, arhiepiscopul și Mitropolitul Parthenie; urmează ofițerii cu decorațiile principelui; apoi un car cu coroane și carul funebru; după dânsul familia defunctului, țărani de pe moșiile Țuțora, Păușești, Tișești, Probota și Holboca. Onorurile militare sunt date de întregul regiment 13 și escadronul de jândarmi călări. Dela bariera abatorului armata (afară de muzica regimentului 13) se întoarce în oraș, iar convoiul întreg se îndreaptă spre moșia Cilibiu în trăsurile de piață, reținute în acest scop.

La oarele 4 cortegiul ajunge la Cilibiu. Prohodul e oficiat de I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei, întovărășit de toți preoții din Iași. Răspunsurile le dă corul mitropolitan condus de dl Dimitriu.

După scoborârea sicriului în cavoul familiei, s'a dat o masă țăranilor de față.

* * *

Dimitrie Sturdza s'a născut la 1818 din întâia căsătorie a părintelui său Mihai Sturdza Vodă cu Elisabeta Rosetti, fca marelui logofăt Vasile Rosetti.

Când prințul Mihai Sturdza luă în mână cârma Moldovei, Dimitrie eră de 16 ani.

Studiile le-a făcut la Lunéville, sub conducerea bunului abate Lhommé, și apoi la Berlin. Reîntors în țară s'a căsătorit cu Catarina Sturdza, fca prefectului de Bârlad Alexandru Sturdza. În timpul domniei tatălui său, Dimitrie a fost mare hatman al Moldovei. În calitate de plenipotențiar al Moldovei a iscălit tratatul încheiat la 30 Ianuarie 1846 între principele Mihai Sturdza al Moldovei și principele Gh. Bibescu al Munteniei.

Ca mare hatman a organizat armata Moldovei; cu prilejul acesta a depus un raport oficial armatei moldovenești.

Dealtmintrelea nu găsim în viața lui nici o altă faptă mai însemnată, care se dovedească dragostea de neam. Îi plăcea străinătatea mai mult, decât propria sa patrie. Nesfârșitele sale moșii le-a lăsat în seama arendașilor (străini de neamul nostru) și el s'a dus, s'a cufundat în aerul francez. Chiar moartea l-a prins în străinătate. În urma sa lasă o avere de 200 milioane.

Correspondentul.

Apropiindu-se capetul anului, rugăm pe On. Cetitori, ce sunt în restanță cu abonamentul, să binevoiască a ne trimite prețul foaiei. De asemenea rugăm și pe cei ce sunt în restanță cu abonamentul de pe anii trecuți, să facă bine a-l achita, căci foaia nu este în stare de a-i mai putea aștepta.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Noutăți.

Excelența Sa Părintele Mitropolit în săptămâna trecută după conferința episcopescă s'a retras în sanatoriu Grünwald din Budapesta, să-și vadă de sănătate. Aici l-a făcut Drul Döllingen o operație mai mică, carea nu e împreună cu nici o primejdie. Operația a succedat bine, și Părintele Mitropolit se simte foarte bine, nici nu mai zace în pat. În curând va merge la frații dela Pesta direct la Maramurăș, așa încât nu se va întoarce la reședință numai la începutul lunii lui Octombrie c. Dumnezeu să Ni aducă acasă întreg, sănătos, să poată îndreptă încă mulți ani cârmă Bisericii Noastre!

Din Arhidieceză. Ioan Busoiu, subprefectul Seminarului Junimei a fost denumit de vice-rector-econom la seminarul arhiepiscopesc. — Ioan Alesandru, nou denumitul paroh al Silvașului român, la cererea proprie a fost absolvat de aceasta parohie, și rămâne și mai departe paroh la Ciuc-Sângeogiu (tr. Treiscaune). — A fost primit la teologie pentru colegiul Propagandei, ca la vremea să meargă misionar la Români uniți din America studentul abs. Augustin Tătar din Grebeniș.

Fondurile arhidiecezane. Fondul orfanotrofiului a primit 152 cor. colectate la ospățul din 13 l. c. al candidatului de preot Izidor Vlad cu dsoara Laura Albon din Doștat.

Hymen. Ioan Hôrșan și Iulia R. Roman fidanțați.

Constituire. Societatea de lectură a tinerimii gimnaziale din Blaj, și-a ținut în 11 a l. c. ședința de constituire, în care s'a ales următorul comitet: președinte: Ștefan Oniga cl. VIII.; secretar: Nicolau Crețiu cl. VIII.; notar: Zaharie Pop cl. VII.; cassar: Ioan Tocaciu cl. VII.; controlor: Emil Habor cl. VIII.; bibliotecar: Emil Tătar cl. VIII.; vice-bibliotecar: Vasile Cergizan cl. VII. — Membrii pentru cenzurarea operatelor incurse din cl. VIII. Oct. Simu, Liviu Ilea și Vasile Magdaș, din cl. VII. Teodor Cernău, Romul Moldovan și Alesandru Oltean.

— Societatea elevilor, dela Institutul pedagogic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj, în ședința sa ținută în 13 Septembrie 1908, sub conducerea dlui prof. Aurel B. Gajia, s'a constituit în felul următor: Conducător: Aurel B. Gajia profesor; președinte: Mihailă Popa elev curs IV.; secretar: Moldovan Ioan curs IV.; notar: Iuliu Moldovan c. IV.; cassar: Teodor Pop c. III.; controlor: Alexandru Bratu c. II.; bibliotecar: Petru Tulbure c. IV.:

vice-bibliotecar: Ioan German c. III.; arhivar: Iacob Andone c. IV.; vice-arhivar: Alexandru Toma c. III.; conducător de cor: Traian Vețian c. IV.; membrii în comisia literară: Nicolae Jurca, Ioan Metea, Augustin Andone curs IV.; Nicolae Mărginean și Dumitru Mărginean jun. c. III.; Vasile Gajia și Nicolae Tănase c. II.; Emil Saciu c. I.

Condamnarea deputaților aradani. Biroul de presă maghiar îi se comunică din Arad următoarele: După cum se știe, poliția de aici a condamnat acum câteva săptămâni la câte 150 coroane amendă, pentru că au înființat un club român, pe deputații români Ioan Saciu și Ștefan C. Popp și pe avocatul român Mihai Velici, achitând pe deputații Godiș și Oncu. Conziliul comunal a confirmat sentința. Condamnații au făcut apel la ministerul de interne.

Necrolog. † Paul Voștinari, învățător pensionat a repausat în 28 August n. la 12^{1/2} oare, a. m. după un morb scurt dar greu în anul al 62 al etății și 42 al fericitei sale căsătorii, fost învățător 40 de ani.

Posta Redacțiunii.

Munteanul de pe Câmpie. Ca să vezi cât de mult onorăm ambiția D-tale de scriitor, îți dăm răspunsul aci: D-ta, după cum vedem, nu ne lăși gloria, că am scos idea unui fond pentru școlile centrale, din pretențioasa D-tale corespondență, publicată, credem, și de „Gazeta Transilvaniei“, cu multă frică, fiindcă din confuziunile babilonice ale D-tale numai noi am fost în stare se scoatem idea respectivă și și noi numai pentru aceea o am putut face aceasta, pentru că am avut lipsă, ca alt cineva să o spună mai înainte de noi. Dacă D-ta nu ai fi chiar sancta simplicitas în chip de om ai fi văzut intențiunea noastră și ai fi tăcut. Pentru că ne-am ocupat însă de D-ta și de răspunsul D-tale încă să nu-ți faci prea mari iluzii, ori să-ți dai vre-o importanță prea, prea, că a doua oară nu ne mai întâlnim. Te salutăm.

P. S. Fii liniștit; dl Bârsan nu ne-a trimis scrisoarea publicată în „Lupta“ și „Telegraful.“ De altfel a făcut foarte bine, căci de bună seamă, în foaia noastră nu puteau să apară astfel de hazar-dări uimitoare la adresa unui om de talia dlui N. Iorga.

Boian. Regretăm, scrisoarea și invitarea D-V. ne-a sosit așa de târziu, încât cetitorii noștri din afară le-ar putea ceți numai după încheierea festivităților, ce proiectați.

30,000 Cor.

Garanță de curățenie.

In culină și în casă

să pot curăți și spăla toate cu

săpunul HIRSCH alui SCHICHT.

El este rezultatul unui studiu serios de ani de zile. Poșede o extraordinară putere de curățire — și nu conține nici un fel de element ce ar ataca obiectul ce să spală. Drept aceea să poate folosi ori și unde și chiar și acolo unde săpunul comun nu să poate folosi și unde trebuie o deosebită grijă.

(21) 3—8

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero
de

Felix Nabor.

(Continuare)

34

Capitlul XXVIII.

Iubirea nu înceată niciodată...

Știrea despre ezilarea Octaviei se răspândi în dimineața următoare ca fulgerul prin oraș; locuitorii se îngroziră, văzând palatul îndesat cu armele legiunilor. Chiar și cei mai curajoși amuțiră și nimeni nu îndrăzni se acuze publice pe împărat pentru fapta sa. Cu toată părerea de rău a lor, nefericita împărăteasă a fost lăsată în voia sorții.

Știrea despre întâmplările din Roma a pătruns și afară până la țarmul dela Campania, unde zăcea casa Pomponiei, ascunsă între arboret și pom. Aici s'a refugiat Plautus în primăvară și până acum spionii împăratului păreau a nu-l fi descoperit încă. Mamă-sa cu Lydia, pe cum și Sergius, încă se aflau aci, unde pădurile cele dese și estinse li separau aproape cu totul de cătră lume.

Sergius numai cu greu s'a despărțit de Roma; Iulia l-a încătușat cu totul și l-a asigurat, deși numai în secret, despre favoarea ei. Însă frica de împăratul eră mai mare decât amorul său față de Iulia și astfel el cercă să-și ocrotească viața sa cea scumpă în pădurile campanice. „Am decăzut,” se plângea el într'una. „Locul meu este pe rostra forului și eu eram chiar pe cale, de-a deveni avut și renumit. Atunci vine acest porc împărătesc și vrea să mă mânânce. Și aceasta pentru că i-am dat o lovitură în față, la moima! A și meritat-o: de ce aleargă el noaptea prin stradele Suburei, taurul cel roșu? Ah, Sergius: a trecut timpul, când o lupoaică a lăptat copiii. Acum lupii mănâcă mei nevinovați! Ursita este uneori aspră și nedreaptă. Odinioară am visat despre conzolat, dar acum a trecut. Niciodată nu voiu tronă eu pe scaunele curlice. Și totuși sum născut pentru a domni. Privește capul meu: un adevărat cap de August! Și plin de cugete divine! Sfântă Isis, doar nu mă vei lasă să mă prăpădesc printre curechii și morcovi. E adevărat, că vinul Pomponiei îmi place peste măsură — și asta este singura mea mângâiere în această pustietate barbară.”

Plautus invidiă adeseori pe filozoful cel vesel, cu mantaua găurită, carele se mângâia cu filozofia sa cea umedă. Atunci Sergius vorbi: „Amice, viața este grea. Dar trebuie să te ști află într'insa. Uite, acum eu sum numai un sărman urs de pădure; însă am speranță, că odată voiu ieși la lumină ca un Phoenix. Dacă vor veni soldații împăratului să mă prindă, ți-o jur, că ei nu mă vor află. În pădurile acestea se află o peșteră, acolo mă voiu ascunde. O lună de zile mă voiu susține. Pentru vin și pâine m-am îngrijit: nu voiu flămânzi. Afară de aceea am acolo societate escelentă: Homer, Sofocle, divul

Plato și nemuritorul Horat! Eu voiu reapărea la lumină ca un nou Cicero.”

„Ești cel mai mare filozof, pe care l-am întâlnit până aci,” răsă Plautus, „un adevărat Socrate!”

„Ba nu, amice, nu Socrate! Eu nu iubesc nici sărăcia — nici — vre-o Xanthippe. Iubesc însă vinul!”

Fată de o astfel de filozofie Plautus n-avă ce se zică și el răsă de filozoful ireparabil.

Știrile din Roma, cari se urmau una după alta, aduseră o schimbare totală în viața cea liniștită de pe moșia Pomponiei. Plautus eră revoltat contra împăratului necredincios și crud, și se jură, că Octavia trebuie să fie răzbunată, căci altcum pe popor ar zăcea o vecinică pată rușinoasă. Mamă-sa îl făcu atent, să nu se pripească, ca nu cumva împăratul să se mânia din nou. Plautus însă nu o ascultă. „Dacă aș fi în fruntea legionarilor mei,” vorbea el, „ași liberă pe nobila împărăteasă, dacă Nero ar fi trimis'o chiar și în tartar. O, Romanilor, oameni slabi! Se lăsați voi să se întâmple așa ceva înaintea ochilor vostri! Sunteți lași și nevrednici, se purtați numele de Romani! Dacă toți te-au părăsit, nefericită Octavie, atunci se ști că nu înzădar m-ai numit prietinel tău!”

Din ceasul acesta el deveni neliniștit și adeseori nu se arată zile întregi. Într'o zi declară mamei sale, că el va eliberă pe Octavia. Și-a câștigat o sută de păstori albi, pentru scăparea împărătesei. Voiă s'o ducă în Galia ori chiar în Hispania, unde dânsa va află un protector puternic în persoana lui Salvius Otho, carele ură de moarte pe Cezar. Eră și întrebare, că oare n'ar fi fost mai bine pentru toți, se caute acolo adăpost, pentru că aerul roman ar fi prea periculos pentru ei. Pomponia nu îndrăzni se contrazică, ci îl rugă numai, să nu se arunce orbește în pericol și-i promise, că se va rugă lui Dumnezeu pentru reușita cauzei sale. Într'o dimineață Plautus dispăru, și Pomponia cu Lydia rămaseră aci, îngrijorate

Afară în marea Tyrrhennilor zace, spălată de valurile mugitoare, o insulă pustie; stânci negre, despicate, se ridică amenințătoare din apa albăstrie. Nici un arbore nu împodobește pustietatea aceasta, și pe când dincolo la țarmul Campaniei înflorește trandafirii și cântă filomelele, aci domnește liniștea morții. Numai vulturul plutește deasupra piscurilor singuratice și lasă să i-se audă țipetul său răgușit, carele sună așa de trist, ca un cântec mortuar.

La poala unei coline se afla o casă de țară, cu o grădină mică.

Grădina numai cu multă osteneală s'a putut răpi din locul cel steril, și zăcea ca o oază plăcută în mijlocul pustietății; aci înfloreau liliile și macul de culoarea rubinului.

În aceasta singurătate trăia Octavia împărăteasa ezilată, fiind bine păzită de o ceată de pretoriani. Numai după multe rugăciuni au fost lăsați lângă dânsa Rabonia și Eumachius; pe sclavii cari o serviau, abia li cunoștea.

Întâmplările timpului din urmă au zdrobit cu totul pe Octavia; inima îi eră frântă și ea privea în viitor ca prin un văl turbure. Cu toate aceste erău momente, când ea se opunea soartei crude și atunci încunjura insula, ca o lebedă rânită, carea încereă înzădar să-și ridice aripa ostenită, pentru a-și lua zborul libertății. Pentru că ce inimă omenească, mai cu seamă dacă aceea e și tinără, ar fi fără de speranță!

Eumachius a adus cu sine o mulțime de cărți, pentru că prin lectură plăcută se făcă se-i treacă de urât stăpânei sale; Octavia însă nu voiă să știe nimic de filozofii romani și greci, iar Stoa îi eră urât de tot.

În schimb însă ea cetia zile întregi pergamentele ce i-le puneă înainte Rabonia. Erău epistolele apostolului Paul, pe cari ea le recitia mereu. Cuprinsul acestor epistole erău ca un balzam vindecător pentru sufletul ei, și când întristarea amenință s-o cutropească cu totul, atunci ea cetea psalmul cel miraculos despre iubire.

Astfel ședeau și astăzi în cortul de pe înălțimea colinei și priveau afară pe marea nemșcată, carea se întindea înaintea lor ca un tapet albastru închis. Eră o privescătoare. Spre sudost se vedeă golful parthenopeic (golful de Neapol) cu infinita sa catenă de orașe, vile și grădini și se întindea până la insulele Ischia și Procida; deasupra tremură în aerul azuriu coloana de fum al Vezuului, ca un norișor trandafiriu.

Corabii ușoare, cu pânze mari albe, se vedeau trecând la orizont, pentru a-și descărca comorile lor în portul puteolanic și a le depune ca tribut la picioarele mândrei stăpâne a lumii, Roma cea eternă.

Un zgomot ușor din tufiș le făcu se tresară; printre frunze se întinse o mână brunetă și depuse în mână Octaviei o lașie îngustă de pergament. Ele văzură dispărând capul unui copil, carele își ținea degetul pe buze, sămnuț tăcerii. Eră un păstor de capre, carele ademenindu-și animalele sale după sine, se urcă pe colina, încet și, la aparență, fără nici o grije.

Octavia strinse cu frică pergamentul în mână. „Ce însemnă aceasta?” întrebă ea. „Înseamnă scăpare? Trebuie se mă conving. Urmează-mi în odaia mea, ca sentineia să nu observe ceva.”

Ascunzând scrisoarea în sân, ea merse în casă, cu pași șovăitori. În dormitor se încuiară amândouă. Acolo se afla un arborel de trandafir, ale cărui ramuri delicate, în-doicioase, Rabonia le-a fost împletit în forma unei cruci. Dinăntea aceleia se aruncă acum Octavia în genunchi și se rugă: „O, mare Dumnezeule al crucei, întărește-mă acum, se pot suporta ce-mi este destinat: fie bucurie ori năcaz!”

Apoi desfăcu pergamentul cu mâinile trâmurânde și ceti:

„Încă n-a murit credința! Vei fi liberă și fericită! Ai încă puțină răbdare, și o corabie te va duce într-o țară fericită. Te salut, stăpână. Incede-te în mine, pentru că odinioară eu am fost prietinel tinereții tale! Vale!”

Octavia își apăsă mâinile pe gură, ca se nu strige de bucurie. „Este dela Plautus, amicul meu din tineretă!” zise ea către Rabonia, „O, el e tare și curajos, și mă încred în el! Ah, cât mă bucur, că voi fi liberă!”

Ele petrecură noaptea în neliniște; somnul nu-le atinse pleoapele. Pândeau mereu și inimile le băteau îngrijate și totodată și pline de speranță.

Cătră ziua se auzi zgomot pe insulă.

„Vin!” strigă Octavia și eși în atrium. Statura ei svăltă eră îmbrăcată într-o haină albă, peste carea se revărsă părul cel bogat, ca o mantauă lucitoare. „Vin!” zise ea și și apăsă mâinile pe pept, plină de speranță.

Atunci perdeana se dete la o parte: patru staturi puternice intrară înlăuntru, pretoriani războinic!

„Venți”, întrebă Octavia, „veniți se-mi aduceți liber....” Inșă văzând privirile întunecate ale războinicilor, ea amuți.

„Venim în numele — împăratului!” zise un războinic bărbos.

Octavia pâlă și scoase un țipet. „Ce vreți?” întrebă ea tremurând.

„Stăpână.” zise bătrânul soldat cu voce vibratoare, „stăpână aci este o scrisoare dela imperator! Cetește-o, Augustă! Cetește-o, și nu ne îngreuna lucrul, cu care suntem însărcinați....”

Octavia luă pergamentul, însă literele îi jucau dinaintea ochilor. Ea scutură capul și lăsă pergamentul din mână. Soldatul îl ridică și încercă zadarnic se dea tărie vocii sale; ea tremură de suspine nădușite. El ceti, cu cuvinte întrerupte, sentința de moarte a Octaviei, subscrisă de însași mâna lui Nero.

Octavia țipă: „Se mor eu? Așa de tinără... așa de neajutorată. Aveți milă, aveți îndurare!”

Rabonia și Eumachius se alipiră lângă dânsă. Centurionul scutură din cap. „Nu ajută nimic, stăpână! Afară stau doauăzinci de mercenari în slujba lui Tigellinus. Dacă nu împlinim porunca împăratului, ei ne omoară.”

„Ah, aveți milă! Aveți milă de tineretă mea! Cruțați-mă! Lăsați-mă se fug!”

Ochii celor patru soldați erau plini de lacrimi; ei se aruncară dinaintea Octaviei și-i sărutară poala hainei. „Stăpână,” suspină centurionul, „noi te iubim! Inse nu te putem mântui. Dacă n-o facem noi, o fac alții! Și aceștia poate că ar fi mai cruzi, decât noi. Iartă-ne, stăpână, iartă-ne!”

Un războinic tinăr păși la o parte și și acoperi fața.

„O,” strigă Octavia, „tu ești milos. Mântuiește-mă, apără-mă!”

Aceșta însă scutură capul în tăcere. Centurionul zise: „Augusta, fără de dureri ai se te cobori în imperiul umbrelor! Alege-ți însași modul de moarte.”

„In imperiul umbrelor?” zise Octavia. „Nu, acolo nu merg. Sus la lumină!”

Soldatul n-o înțalese, însă mergând după gândurile ei, zise: „Da, Augusta, la lumină! Tu ești o statură de lumină. Vină, nu te îngrozi!” Și el o luă pe brațe, ca pe o porumbiță delicată, și o duse în odaia de scaldă. Soțul său trase după sine pe medic și-i demândă, se desfacă, vinele împărătesei.

„Nu pot!” se văieră acesta. „Mai bine omorâți-mă!”

Octavia zăcea în vana cea de marmură și apa cea caldă clocotea peste corpul ei înfloritor.

„Desfă-i vinele!” zise centurionul cătră medic. „Dacă nu vrei, atunci trebuie s-o fac eu, și eu n-am numai sabie.”

Atunci Eumachius se aruncă în genunchi lângă Octavia, își apăsă buzele pe mâna ei albă și șopti: „Iartă-mă, stăpână, iartă-mă....”

Și suspinând scoase cuțitul, și cu mâna dextră desfăcu vinele împărătesei, fără ca aceasta se fi simțit durere.

Rabonia îngenunchiă de partea cealaltă și se rugă din adâncul sufletului: „O Doamne.. Doamne, iea-o în împărăția ta.” Și, ca urmând unei inspirații momentane, luă apă cu mâna, o turnă peste capul Octaviei și zise cu voace tare: „Te botez în numele Tatălui... și a Fiului... și a Spiritului sfânt....”

La aceste cuvinte Octavia își deschise ochii și un suris dulce și totodată dureros înfrumuseță trăsurile ei ca ale unui inger. Puterile o părăsiră repede, cu sângele ce se scurgea, și buzele ei palide ca marmura șoptiră: „Iubirea... iubirea nu înceată niciodată....”

Apoi viața cea tinără se mai opinti încă odată, apărându-se contra morții ce se apropiă; sângele curgea numai încet din rane și înșfârșit izvorul cel cald, roșu, săcă.

O durere amară se imprimă în trăsurile împărătesei, corpul ei se svârcolea convulsiv.

„Nu mai pot privi la dânsa,” zise centurionul, „ea suferă!” Și el apucă părul cel escelent al împărătesei și-i apăsă capul sub apă; apoi își așază sabia pe gâtjeul cel alb.

Soldatul cel tinăr însă i-o smânci din mână, „Nu”, strigă el, „nu schimonosiți corpul acesta. Priviți, cum dispăre viața! Pe toți zeii mă jor că ea a fost însași cinstea! Mai castă decât Luna! Vedeti, când ciurma grasă în Roma și soția mea tinără încă s-a bolnăvit, atunci împărăteasa i-a trimis pâne și vin și a pus s-o îngrijască. Fie-i memoria binecuvântată! Eu însă nu mai pot trăi, după ce am văzut lucruri atât de grozave. Mai bine vreau se mor, decât se servesc mai departe tiranului, ucigașului de mama și soție.”

Cu mână fermă își înfipse sabia în gât și din gura sa eși, ca un horcăit nădușit: „Vai, Roma, vai!... Geniul tău cel bun a dispărut cu femeea aceasta. Fie-i memoria binecuvântată....”

„Pe Hercules,” zise centurionul încet, un adevărat Roman. Dacă n-ași avea acasă femeie și copil, chiar așa așa face, ca și el.”

Apoi se întoarse cătră Octavia. Aceasta zăcea, ca o liliie albă, pe un tapet roșit de sângele ei propriu; majestatea liniștită a morții, trona ca o apariție luminătoare pe fruntea ei curată, iar gura cea dulce eră puțin trasă la vale, ca la un copil durmind, carele în vis vede ceva lucruri miraculoase. La cea mai mică mișcare a apei, ea părea că voia să se deschidă și se vorbească: „Iubirea... iubirea nu înceată niciodată!...”

Soldații se închinară dinaintea morții mai adânc, decât au făcut-o vreodată înaintea imperatorului; apoi ridicară cadavrul soțului lor și-l duseră din odae. Din prag ei aruncară priviri dureroase asupra împărătesei și buzele lor șoptiră: „Salute nobilă Octavia! Fie-ți memoria binecuvântată!”

(Va urmă).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția.

Anunț de licitație.

Curatorul bisericii române gr-cat. din Fildul de mijloc (Középföld, Kolozsvármegye u. p. Báuffyhunyad) anunță pe baza condițiilor aprobate de Preaveperatul konzistor arhidiecezan sub Nr. 6235/907 pentru zidirea bisericii licitație minuendă, care se va ținea în 15 Octomorie 1908 la 10 oare a. m. în Fildul de mijloc în casa parohială.

Prețul de strigare e 54,129 cor. 23 fil. Planul de zidire, preliminarul de spese și condițiile de licitație să pot vedea la oficiul parohial.

Să vor lua în considerație și oferte date în scris.

Pentru curatorat.

Ștefan Pop, Ioan Antăl,
preot. curator primar.

(38) 1-2

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească „Mugurul” însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 2-52.

să se adreseze,
cine dorește a cumpără

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament,
acății, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,
viță de vie europeană și americană cu și
fără rădăcină.

Cataloge trimite gratuit și franco.

FISCHER & COMP
Pomi Viticultura

(36) 1-12

Nr. 104—1908.
școl.**Concurs.**

La școala confes. gr-cat. din Maieru, — la postul al III și al IV-lea de învățător devenite vacante prin pensionare să scrie concurs pe lângă următoarele emolumente:

1. salar anual 600 coroane.
2. rețut de cuartir și grădină 80 cor.

Intregirea salarelor conform art. de lege 27—907 să va efectui numai după dobândirea ajutorului de stat, carele s'a

cerut. Dacă ajutorul de stat nu s'ar primi, susținătorul școlii se va restrânge la 2 puteri didactice.

Alegerea va fi în 4 Octombrie a. c. cei cântăreți, și în special cei capaci de a conduce cor vor fi preferați. Competenții să se prezinte în persoană. Răgările instruite după lege sunt a să înaintă cel mult până la ziua alegerii senatului școlastic.

Maieru, în 11 Septembrie 1908.

Ieronim Groze,
președintele sen. școl.

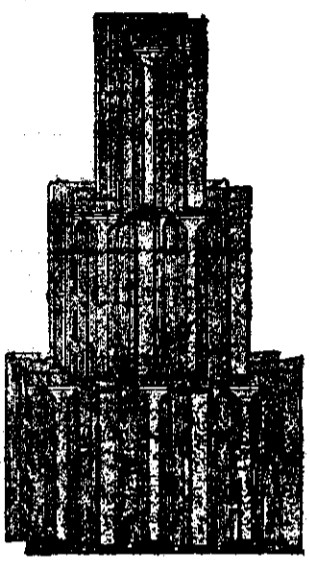
(37) 1-1

„*Familia Română*.” Revistă ilustrată apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (sfaturi, Curierul Model, Găcituri).

Abonații noi pot primi toate numerile dela început. Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

(30) 6—52

M. BOHN și SOTII

NAGYKIKINDA și ZSOMBOLYA.

Cel mai bun stabiliment de acest soi în întreaga Austro-Ungaria.

Fabricele de cărămidă ale lui Bohn

în CHICHINDA-MARE și ZSOMBOLYA.

Fondată în 1864. — Referințele cele mai de frunte.

== Productul anual 30 milioane ==

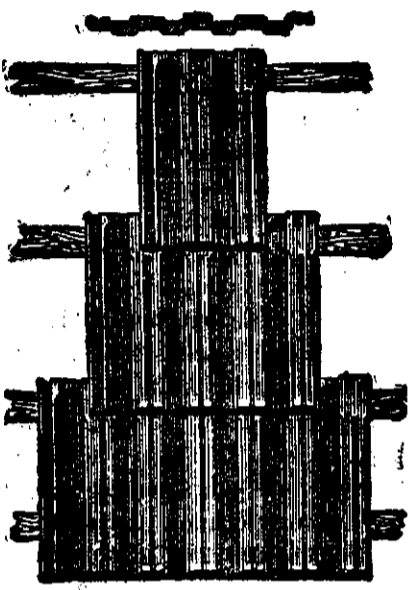
țigle de siguranță din fabrica lui Bohn.

OXID DE FIER roșie naturală sau cătrănit.

== PRODUCTE: Țigle licențiate de coperiș. ==

== Coperișul cel mai ieftin și mai frumos. ==

Preț-curant și mostre trimitem, la cerere, gratis și franco.

Product din Chichinda-mare
Țigle licențiate de siguranță fabrica Bohn, Nr. 272.

Product din Szombolya.
Țiglă de coperiș, licențiată Nr. 253.

(26) 6—10

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (27) 51—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturii ilustrate se trimite la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu (28) 51—52

intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiuului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.